

Elaine blath, Feainnewedd
Dearme aen a'caelme tedd
Eigean evelien deireadh
Que'n esse, va en esseath
Feainnewedd, elaine blath!

*«Квіточка»,
колискова й популярна
дитяча лічилка ельфів*

Істинно кажу вам, се надходить вік меча й сокири, вік вовчої завірюхи. Надходить Час Білої Стужі й Білого Світла, Час Шаленства й Час Погорди, Tedd Deireadh, Час Кінця. Світ умре серед морозу й відродиться разом із новим сонцем. Відродиться зі Старшої Крові, із Hen Ichaer, із зерна засіяного, зерна, що не зійде, але полум'ям вибухне. Ess'tuath esse! Так буде! Видивляйтеся знаки! Які ж то будуть знаки, речу вам — спершу спливе земля кров'ю Aen Seidhe, Кров'ю Ельфів.

*Aen Ithlinnespeath,
пророцтво Ітлінне Ерлі ен Евенієн*

Місто палало.

Вузькі вулички, що вели до рову, до першої тераси, дихали димом і жаром, полум'я жерло тісно скупчені стріхи садиб, лизало мури замку. Із заходу, з боку портової брами, наростав лемент, відгомін завзятої битви, й глухі удари тарану, що стрясали мур.

Нападники вдарили несподівано, проломивши барикаду, яку боронили нечисленні солдати, міщани з алебардами й арбалетники з цехів. Укриті чорними капаризонами¹ коні перелітали над загорожею, наче привиди, сяючі, іскристі клинки сіяли смерть серед оборонців, що кидалися вже навтьоки.

Цірі відчула, як рицар, який віз її у сідлі, різко зупиняє коня. Почула його крик.

— Тримайся! — кричав він. — Тримайся!

Інші рицарі в кольорах Цінтри випередили їх, із розгону зіткнулися з нільфгардцями. Цірі бачила то лише мить, краєчком ока — шалений вир блакитно-золотих і чорних плащів серед брязкоту сталі, стукоту клинків по щитах, іржання коней...

Крик. Ні, не крик. Вереск.

Тримайся!

Страх. Кожен поштовх, кожне шарпання, кожен стрибок коня до болю рве долоні, стиснуті на ремені. Ноги в болісних корчах не знаходять опори, очі сльозяться від диму. Рука, що її обіймає, —

¹ Капаризон — бойова захисна попона на коня, зроблена з товстої повсті або схожого матеріалу; часто розмальовувалася у гербові кольори.

давить, душить, болісно стискає ребра. Навколо наростає крик, такий, якого вона досі ніколи не чула. Що треба зробити людині, аби вона так кричала?

Страх. Страх, що обезвладнює, паралізує, душить.

Знову брязкіт заліза, хропіння коней. Будинки навколо танцюють, вікно, звідки б'є полум'я, раптом виявляється там, де мить тому була брудна вуличка, встелена трупами, завалена кинутим майном біженців. Рицар за її спиною раптом захиляється дивним, хриплим кашлем. На руку, вчеплену в ремінь, бризкає кров. Вереск. Свист стріл.

Падіння, струс, болісний удар об обладунок. Поряд — тупіт копит, над головою пролітають кінське черево й зношена підпруга, ще одне кінське черево, віється чорний капаризон. Хекання, таке, що видає лісоруб, рубаючи деревину. Але це не дерево, це залізом об залізо. Крик, здавлений і глухий, зовсім поряд із нею щось велике й чорне з плеском валиться у грязюку, бризкає кров'ю. Броньована нога тремтить, сіпається, оре землю величезною острогою.

Шарпання. Якесь сила підкидає її вгору, витягає на луку сідла. Тримайся! Знову ривки, гонитва, шалений галоп. Руки й ноги відчайдушно шукають, на що спертися. Кінь стає дибки. Тримайся!.. Немає опертя. Немає... Немає... Є кров. Кінь падає. Не можна відскочити, не можна виборсатися, вирватися із тиску вкритих кольчугою рук. Не можна втекти від крові, що ллється на голову, карк.

Струс, хлюпання грязюки, різкий удар об землю, дивовижно нерухому після дикої скачки. Пронизливий храп та виск коня, що намагається підняти крижі¹. Гупання підков, мигтіння кінських бабок і копит. Чорні плащі та капаризони. Крик.

На вуличці — вогонь, ревуча червона стіна вогню. На її тлі вершник, великий, сягає, здається, головою палаючих дахів. Укритий чорним капаризоном кінь танцює, трясє головою, ірже.

---

¹ Крижі — тут: задня частина тулуба тварини.

Вершник дивиться на неї. Цірі бачить блиск очей у шпарині великого шолому, оздобленого крилами хижого птаха. Бачить відблиск пожежі на широкому клинку меча, що той тримає у низько опущеній руці.

Вершник дивиться. Цірі не може поворухнутися. Їй перешкоджають безвладні руки вбитого, які обплітають її у поясі. Їй не дає ворухнутися щось важке й мокре від крові, щось, що лежить на її стегні й притискає її до землі.

І їй не дає ворухнутися страх. Потворний страх, він скручує нутрощі, призводить до того, що Цірі перестає чути квіління пораненого коня, ревіння пожежі, верески мордованих людей і стукіт барабанів. Єдине, що є, що враховується, що має значення, — це страх. Страх, який набув подоби чорного рицаря в оздобленому пір'ям шоломі, котрий завмер на тлі червоної стіни шаліючого полум'я.

Вершник спиняє коня, крила хижого птаха на його шоломі тріпочуть, птах зривається в політ. В атаку на беззбройну, паралізовану від страху жертву. Птах — а може, рицар — кричить, скрекоче, страшно, жорстоко, тріумфально. Чорний кінь, чорний обладунок, чорний довгий плащ, а за усім тим вогонь, море вогню.

Страх.

Птах скрекоче. Крила б'ються, пір'я лупить його по обличчю.

Страх!

На допомогу. Чому мені ніхто не допомагає? Я сама, я мала, я беззбройна, не можу рухатися, не можу навіть видобути голос із перехопленого горла.

Чому ніхто не приходить мені на допомогу?

Я боюся!

Очі, що палають у шпарині великого крилатого шолома. Чорний плащ закриває все...

— Цірі!

Вона прокинулася залита потом, задерев'яніла, а її власний крик, крик, що її розбудив, усе ще тремтів, вібрував десь усередині, за грудиною, палив пересохлу горлянку. Боліли руки, стиснуті на попони, боліли плечі...

— Цірі. Заспокойся.

Навколо була ніч, темна й вітряна, вона одностайно й мелодійно шуміла кронами сосен, поскрипувала стовбурами. Не було вже пожежі й крику, була тільки ця тиха колискова. Поряд пульсувало світлом і теплом вогнище бівуаку, полум'я відблискувало на пряжках упряжі, червоно відбивалося на руків'ї й окутті меча, спертого на сідло, що лежало на землі. Не було іншого вогню й іншого заліза. Рука, що торкалася її щоки, пахла шкірою та попелом. Не кров'ю.

— Ґеральте...

— То був тільки сон. Поганий сон.

Цірі сильно затремтіла, підтягуючи до себе ноги й руки.

Сон. Тільки сон.

Вогнище вже встигло пригаснути, березові поліна стали червоними й прозорими, вони потріскують, плюються блакитним полум'ям. Полум'я освітлює біле волосся і гострий профіль чоловіка, який накриває її попоною й кожухом.

— Ґеральте, я...

— Я поряд. Спи, Цірі. Ти мусиш відпочити. Попереду ще далекий шлях.

«Я чую музику, — подумала вона раптом. — У тому шумі... є музика. Музика лютні. Й голоси. Княжна з Цінтри... Дитя призначення... Дитя старшої крові, Крові Ельфів. Ґеральт із Рівії, Білий Вовк, і його призначення. Ні, ні, то легенда. Вигадка поета. Вона мертва. Забито її на вулицях міста, коли тікала...»

Тримайся... Тримай...

— Ґеральте?

— Що, Цірі?

— Що він мені зробив? Що тоді сталося? Що він... мені зробив?

— Хто?

— Рицар... Чорний рицар із пір'ям на шоломі... Я нічого не пам'ятаю. Він кричав... і дивився на мене. Не пам'ятаю, що сталося. Тільки те, що я боялася... Так страшенно боялася...

Чоловік нахилився, полум'я вогнища відблиснуло в його очах. Це були дивні очі. Дуже дивні. Раніше Цірі лякалася цих очей, не любила в них дивитися. Але це було давно. Дуже давно.

— Я нічого не пам'ятаю, — прошепотіла вона, шукаючи його руку, тверду й шорстку, наче необроблене дерево. — Той чорний рицар...

— Це був сон. Спи спокійно. Це вже не повернеться.

Цірі вже чула такі запевнення, раніше. Повторювано це їй багаторазово, багато, багато разів заспокоювали її, розбуджену посеред ночі власним криком. Але зараз було інакше. Зараз вона вірила. Тому що тепер це говорив Геральт із Рівії, Білий Вовк. Відьмак. Той, хто був її призначенням. Кому вона була призначена. Відьмак Геральт, який знайшов її посеред війни, смерті та розпачу, забрав із собою і пообіцяв, що вони вже ніколи не розстануться.

Вона заснула, не відпускаючи його долоні.

* * *

Бард закінчив співати. Трохи нахиливши голову, він повторив на лютні провідний мотив балади, легенько, тихо, всього на тон вище від учня, який йому акомпанував.

Ніхто не озвався. Окрім музики, що стихала, чути було лише шум листя і скрипіння гілок гігантського дуба. Аж раптом протягло замекала коза, прив'язана мотузкою до якогось із возів, що оточували престаре дерево. Тоді, наче за сигналом, один із зібраних у велике півколо слухачів устав. Відкинувши на руку темно-синій, гаптований золотом плащ, він уклонився церемонно й вишукано.

— Дяка тобі, майстре Любистку, — сказав він звучно, хоча й неголосно. — Нехай же я, Радкліф з Оксенфурта, Майстер Магічних Арканів, як беззаперечний виразник думки усіх присутніх тут, промовлю слова подяки й визнання твоєї великої майстерності й твого таланту.

Чародій обвів поглядом тих, хто тут зібрався, а було їх добряче за сотню, розсілися вони тісним півколом біля підніжжя дуба,

стояли, сиділи на возах. Слухачі кивали, перешіптувалися. Кілька осіб заплескали, ще кілька вітали співака піднятими долонями. Розчулені жіночки шморгали носами й витирали очі, чим могли, залежно від стану, професії та заможності: селянки — зап'ястком чи верхом долоні, дружини купців — лляними хустками, ельфійки й шляхтички — батистом, а три доньки комеса¹ Віліберта, який заради виступу прославленого трубадура перервав разом із усім своїм почтом соколине полювання, шмаркали звучно й пронизливо у витончені вовняні кашне кольору гнилої зелені.

— Не буде перебільшенням, — продовжив чародій, — сказати, що ти зворушив нас до глибин, майстре Любистку, що змусив ти нас задумуватися і дивуватися, схвилював наші серця. Нехай же дозволено мені буде виразити тобі наші вдячність та пошану.

Трубадур устав і вклонився, обмітаючи коліна прип'ятим до химерного капелюшка пером чаплі. Учень урвав гру, вишкірився і також вклонився, але майстер Любисток грізно глянув на нього й гарикнув напівголоса. Хлопець опустил голову й продовжив тихенько бренькати на струнах лютні.

Зібрання пожвавилася. Купці з каравану, пошепотівшись між собою, викотили під дуб чималу діжечку пива. Чародій Радкліфф занурився у тиху розмову із комесом Вілібертом. Дочки комеса припинили шморгати й дивилися на Любистка палкими очима. Бард того не помічав, саме поглинутий посиленням посмішок, підморгувань та блиску зубів у бік гордовито-мовчазної купки мандрівних ельфів, а особливо до однієї з ельфійок, темноволосої красуні з великими очима, у маленькому горностаєвому капелюшку. Любисток мав конкурентів — власницю великих очей і красивого капелюшка помітили й також обдаровували промовистими поглядами інші слухачі: рицарі, жаки й ваганти. Ельфійка, явно рада з того інтересу, скубла мереживні манжети блузки й тріпотіла віями, але ельфи, які її супроводжували, оточили її з усіх боків, не приховуючи своїх почуттів до залицяльників.

---

¹ Комес — тут: командувач військами, розташованими в провінції.

Галявина під дубом Блеоберісом, місце частих віче, дорожніх стоянок і зустрічей мандрівників, славилася толерантністю та відкритістю. Друїди, які опікувалися віковичним деревом, звали галявину Місцем приязні й охоче приймали тут будь-кого. Але навіть у виняткових випадках, таких, як щойно закінчений виступ славетного на весь світ трубадура, мандрівники трималися власних, досить чітко ізольованих одна від одної груп. Ельфи купчилися з ельфами. Гномські ремісники групувалися разом зі своїми озброєними до зубів побратимами, винайнятими в охорону купецьких караванів, і терпіли поряд із собою щонайбільше гномів-гірників і фермерів-половинчиків. Й усі нелюди зберігали також дистанцію з людьми. Люди відповідали нелюдам тією ж монетою, але й серед них самих не спостерігалось повної інтеграції. Шляхта презирливо споглядала на купців і мандрівних торговців, а жовніри й найманці відсувалися від пастухів у смердючих кожухах. Нечисленні чародії й адепти ізолювалися повністю й усіх навколо однаково обдаровували зверхністю. За тло служила щільна, темна, похмура й мовчазна громада хлопів. Ці, лісом піднятих над головами грабель, вил і цепів нагадуючи армію, ігнорували все й усіх.

Винятком, як завжди, були діти. Звільнена від необхідності дотримуватися тиші, як під час виступу барда, шаркатерія з диким вереском погнала до лісу, аби там із захватом віддатися грі, чиї правила були б незрозумілими для того, хто вже попрощався зі щасливими роками дитинства. Малі люди, ельфи, гноми, половинчики, напівельфи, чвертьельфи й карапузи загадкової масті не знали й не визнавали расових і суспільних поділів. Поки що.

— І справді! — крикнув один із присутніх на галявині рицарів, худий, наче тичка, здоровань у червоно-чорному вамсі, оздобленому трьома крокуючими левами. — Добре ви сказали, пане чародію! Пречудові то були балади, честю клянуса, мосьпане Любистку, якщо колись будете біля Лисорогу, замку мого сеньйора, то в'їжджайте, ані хвилики не роздумуйте. Пригостимо вас, наче князя, та що я там кажу, наче самого короля Візіміра! Клянуса моїм мечем, чув я чимало менестрелів, але де їм рівнятися

з вами, майстре! Прийміть від нас, уроджених та пасованих, шану і повагу вашому мистецтву!

Безпомилково відчувачи відповідний момент, трубадур підморгнув учневі. Хлопець відклав лютню й підняв із землі шкатулочку, що використовувалася для збирання серед слухачів більш матеріальних виразів визнання. Він завагався, обвів поглядом натовп, після чого відклав шкатулочку і підхопив чимале цеберко, що стояло поруч. Майстер Любисток ласкавою посмішкою схвалив розсудливість юнака.

— Майстре! — крикнула одна з жіночок, сидючи на возі з написом «Вера Левенгаупт і Сини», навантаженому виробами з лозняка. Синів ніде не було видно, напевне займалися розтринькуванням заробленого мамцею майна. — Майстре Любистку, як же воно? Залишите нас у невпевненості? Адже це не кінець вашої балади? Заспівайте ж нам про те, що було далі!

— Пісні та балади, — уклонився артист, — не скінчаються ніколи, о, пані, бо поезія є вічною і безсмертною, не знає вона ані кінця, ані початку...

— Але що було далі? — не давала збити себе з пантелику торговка, щедро й з брязкотом сиплячи монетами до цеберка, підставленого учнем. — Хоча б скажіть нам про те, якщо не маєте бажання співати. Не було у ваших піснях жодних імен, але ж ми знаємо, що отой оспіваний вами відьмак — то ніхто інший, як славетний Геральт із Рівії, а ота чародійка, до якої він палає гарячим коханням, — то не менш славетна Йеннефер. А оте Дитя Несподіванка, приречене й призначене відьмакові, — це ж Цірілла, нещаслива княжна зі зруйнованої загарбниками Цінтри. Чи ж не так?

Любисток усміхнувся зарозуміло й таємничо.

— Співаю я про справи універсальні, достойна добродійко, — заявив. — Про емоції, що можуть стати таланом кожного. Не про конкретних осіб.

— Авжеж! — крикнув хтось із натовпу. — Кожен знає, що співи ваші про відьмака Геральта мовили!

— Так, так! — запищали хором дочки комеса Віліберта, сушачи мокрі від сліз кашне. — Співайте ще, майстре Любистку! Що далі було? Чи відьмак і чародійка Йеннефер урешті знайшли одне одного? І чи кохали? Чи були щасливі? Ми хочемо знати! Майстре, майстре!

— Та де там! — крикнув гортанно ватажок групи ґномів, трясучи довгою, до пояса, рудою бородою. — Гімно це — княжни, чародійки, призначення, кохання та інша жіноча дурня. Це ж усе, перепрошую, пане поете, брехня, чи то вимисел поетичний, для того аби доладно було й зворушливо. Але військові історії, такі як різанина й пограбування Цінтри, як битви при Марнадалі та Соддені, про отечко ви нам пречудово проспівали, Любистку! Ха, не шкода й сріблом сипнути за таку пісню, що серце воїна радує! І видно було, що ані крихти ви не брешете, то я кажу, Шелдон Скаґґс, а я брехню від правди вмію відрізнити, бо я ж під Содденом був, я ж проти нільфгардських загарбників стояв там із сокирою в руці...

— Я, Донімір із Троя, — крикнув худий рицар із трьома левами на вамсі, — був в обох битвах за Содден, але ж вас там не бачив, пане ґноме!

— Бо ж ви, певно, табір пильнували! — відрізав Шелдон Скаґґс. — А я ж у першій лінії був, там, де гаряче було!

— Зважай, що патякаєш, бороданю! — почервонів Донімір із Троя, підтягуючи рицарський пояс, обтяжений мечем. — І на кого!

— Сам зважай! — Ґном хлопнув долонею по заткнутій за пояс сокирі, повернувся до компаньйонів і вишкірився. — Бачили його? Рицар йоханий! Гербовий! Три леви на щиті! Двоє серуть, третій гарчить!

— Мир, мир! — Сивоволосий друїд у білих шатах різким владним голосом запобіг скандалу. — Не годиться, панове мої! Не тут, не під гіллям Блеоберіса, дуба, старшого за всі суперечки та сварки цього світа! І не в присутності поета Любистка, чий балади повинні вчити нас любові, а не чварам.

— Слушно! — підтримав друїда низький товстий жрець із обличчям, що блищало від поту. — Дивитеся, а очей не маєте, слухаєте,

а вуха ваші глухі. Бо любові божої немає у вас, бо порожні ви, наче діжки...

— Якщо вже про діжки мова, — запищав довгоносий гном з воза, оздобленого написом: «Залізний реманент, вироблення і продаж», — то викотіть іще одну, панове цехові! Поетові Любистку, напевне, в горлянці пересохло, та й нам через зворушеність непереливки!

— Воістину, наче діжки порожні, кажу вам! — заглушив гнома жрець, не маючи наміру дати збити себе з пантелику й урвати проповідь. — Нічого ви з балад пана Любистка не зрозуміли, нічому не навчилися. Не зрозуміли ви, що балади ті про долю людську говорили, про те, що є ми іграшками в руках богів, а країни наші — божі ігрища. Балади мовили про призначення, про призначення усіх нас, а легенда про відьмака Ґеральта й княжну Ціріллу, хоча й покладена на правдиве тло тієї війни, — тільки метафора, витвір уяви поета, який тому мав служити...

— Мариш ти, святий муже! — закричала з висоти свого воза Вера Левенгаупт. — Яка легенда? Який витвір уяви? Уже хто-хто, а я відьмака Ґеральта із Рівії знаю, бачила його на власні очі, у Визімі, коли він доньку короля Фольтеста відчарував. А пізніше зустріла я його на Купецькому тракті, де він на прохання Гільдії забив жорстокого грифона, який на каравани нападав, і учинком тим він багатьом добрим людям життя врятував. Ні, не легенда це й не байка. Правду, щирю правду проспівав нам тут майстер Любисток.

— Підтверджую, — сказала струнка воїтелька з чорним, гладенько зачесаним назад і заплетеним у косицю волоссям. — Я, Райла з Лірії, також знаю Ґеральта Білого Вовка, славетного переможця потвор. Не раз і не два також бачила я і чародійку Йеннефер, бо бувала я в Едірні, у місті Венґерберзі, де ота пані має садибу. Втім, про те, що оті двоє кохали одне одного, нічого мені невідомо.

— Але це мусить бути правдою, — відізналася раптом мелодійним голосом вродлива ельфійка в горностаєвому капелюшку. — Така чарівна балада про кохання не може бути неправдивою.

— Не може! — підтримали ельфійку дочки комеса Віліберта і як по команді витерли очі кашне. — Аж ніяк не може!

— Мосьпане чародію! — Вера Левенгаупт звернулася до Радкліффа. — Кохали вони одне одного чи ні? Ви напевне знаєте, як воно з ними було насправді, із відьмаком і отією Йеннефер. Відхиліть же завісу таємниці!

— Якщо пісня говорить, що кохали, — посміхнувся чародій, — то так воно й було, і кохання те переживе століття. Така ж бо сила поезії.

— Балакають, — втрутився раптом комес Віліберт, — що Йеннефер з Венґерберга загинула на Содденській горі. Кілька там чародійок загинуло...

— Неправда це, — сказав Донімір із Троя. — Немає на пам'ятнику її імені. Мій це край, неодноразово бував я на Горі й вирізьблені на пам'ятнику написи — читав. Троє чародійок там загинуло. Трісс Мерігольд, Литта Нейд на прізвисько Корал... Гм-м... Ім'я третьої вилетіло з моєї пам'яті...

Рицар глянув на чародія Радкліффа, але той лише посміхався, не говорячи ані слова.

— А отой відьмак, — раптом крикнув Шелдон Скаґґс, — той Ґеральт, що оту Йеннефер кохав, то ж і він, подекуять, уже землю гризе. Чув я, що затовкли його десь на Заріччі. Убивав він потвор, убивав, ач втрапила коса на камінь. Так воно вже є, людці, хто мечем воює, той від меча й гине. Кожен колись на кращого втрапить і заліза скуштує.

— Не вірю. — Струнка войовниця викривила бліді губи, сплюнула презирливо на землю, зі скреготом схрестила на грудях зап'ястки в кольчужній сітці. — Не вірю я, щоб Ґеральт із Рівії міг на кращого втрапити. Доводилося мені бачити, як той відьмак мечем володіє. Він просто нелюдськи швидкий...

— Добре сказано, — втрутився чародій Радкліфф. — Нелюдськи. Відьмаки є мутантами, тому швидкість їхніх реакцій...

— Не розумію, про що ви говорите, пане магіку. — Войовниця скривила губи ще паскудніше. — Занадто вже ваші слова вчені.

Я одне відаю: жоден рубайло, якого знала я чи знаю, не може рівнятися із Геральтом з Рівії, Білим Вовком. Тому я не вірю, що міг він бути переможеним у битві, як пан ґном тут теревенить.

— Кожен рубайло — дупа, якщо ворогів купа, — відгукнувся прислів'ям Шелдон Скагґс. — Так ельфи кажуть.

— Ельфи, — прохолодно заявив високий світловолосий представник Старшого Люду, який стояв поряд із чарівним капешком, — не звикли висловлюватися так по-простацькому.

— Ні! Ні! — запищали з-за зелених кашне дочки комеса Віліберта. — Відьмак Геральт не міг загинути! Відьмак знайшов призначену йому Цірі, а потім чародійку Йеннефер, і всі троє жили довго й щасливо! Правда ж, майстре Любистку?

— Це ж балада була, зацні панянки, — позіхнув спраглий до пива ґном, виробник залізного реманенту. — Де б у баладі правду шукати? Правда — одне, поезія — інше. Узяти хоча б оту... Як її там було? Цірі? Ну, славетну Несподіванку. Уже ж її пан поет цілком з пальця висмоктав. Бував я у Цінтрі, та й не раз, і знаю, що тамтешній король і королева бездітною парою жили, ані дочки, ані сина не мали...

— Брехня! — крикнув рудий чоловік у куртці з тюленячої шкіри, з картатою хусткою на голові. — Королева Каланте, Левиця з Цінтри, мала доньку, звали її Паветта. Ота разом із чоловіком пропала під час морської бурі, морська безодня їх поглинула, обидвох.

— Самі ж бачите, не брешу я! — призвав усіх у свідки залізний реманент. — Паветтою, а не Цірі, звалася принцеса Цінтри.

— Цірілла, прозвана Цірі, власне, донька отієї втонулої Паветти, — пояснив рудий. — Онука Каланте. Не принцесою вона була, а княжною Цінтри. Саме вона — оте призначене відьмакові Дитя-Несподіванка, це її, ще до того як народилася, королева поклялася віддати відьмакові, як це пан Любисток наспівував. Але відьмак її знайти та забрати не зміг, тут пан поет із правдою розминувся.

— Розминувся, аякже, — втрутився у розмову жилавий молодик, який, судячи з одягу, був підмайстром у мандрівці, яка

передувала екзамену на майстра. — Оминуло відьмака його призначення. Цірілла загинула під час облоги Цінтри. Королева Каланте, перш ніж кинутися з вежі, власноруч заподіяла княжні смерть, аби живою та не потрапила у пазурі Нільфгарду.

— Не так воно було, зовсім не так, — запротестував рудий. — Княжну вбили під час різанини, коли намагалася вона втекти з міста.

— Так чи інакше, — крикнув залізний реманент, — не отримав відьмак отієї Цірі! Збрехав поет!

— Але красиво збрехав, — сказала ельфійка в капелюшку, притуляючись до високого ельфа.

— Не про поезію тут мова, тільки про факти! — заволав підмайстер. — Кажу ж, княжна загинула від рук власної бабці. Кожен, хто в Цінтрі був, може те підтвердити!

— А я кажу, що вбито її на вулицях, коли втікала, — заявив рудий. — Знаю про те, бо, хоч і не родом із Цінтри, був я у дружині ярла зі Скелліге, який допомагав Цінтрі під час війни. Король Цінтри, Ейст Турсех, як усі знають, за походженням із островів Скелліге, був ярлу дядьком. А я у дружині ярла бився у Марнадалі й у Цінтрі, а потім, після поразки, під Содденом...

— Ще один комбатант¹, — буркнув Шелдон Скагґс до гномів, які збилися навколо нього. — Самі герої й воїни. Гей, людиці! Чи є між вами хоч один, котрий не воював під Марнадалем чи Содденом?

— Жарти не на часі, Скагґсе, — докірливо промовив високий ельф, обіймаючи красу в капелюшку в спосіб, що мав би розвіяти можливі сумніви інших залицяльників. — Нехай тобі не здається, що під Содденом ти бився сам-один. Я, щоб далеко не шукати, також брав у тій битві участь.

— Цікаво, з якого боку, — сказав Радкліффу комес Віліберт пошепки, але добре чутно, що ельф цілковито проігнорував.

— Як скрізь відомо, — продовжував він, навіть не глянувши в бік комеса й чародія, — десь понад сто тисяч вояків устало на полі

---

¹ Комбатант — особа, яка входить до складу збройних сил країни, що воює, й може безпосередньо брати участь у воєнних діях.

в другій битві під Содденом, з яких щонайменше тридцять тисяч було вбито чи покалічено. Подякувати нам належить панові Любистку, що в одній зі своїх балад він увіковічив той славетний, але страшний бій. І в словах, і в мелодії тієї пісні чув я не вихваляння, а попередження. Повторюю, хвала й безсмертна слава панові поетові за баладу, яка, може, дозволить у майбутньому уникнути повторення трагедії, якою була та жорстока й непотрібна війна.

— Ич, — сказав комес Віліберт, дивлячись на ельфа з викликом. — Цікаві речі ви, мосьпане, відшукали в баладі. Кажете, непотрібна війна? Хотіли б уникнути трагедії у майбутньому? Маємо ми розуміти, що, коли б Нільфгард ударив по нам знову, ви радили б капітулювати? Покірно прийняти нільфгардське ярмо?

— Життя — це дар безцінний, і належить його берегти, — холодно відказав ельф. — Ніщо не виправдовує різанин і гекатомб¹, якими були обидві битви за Содден, і програна, і виграна. Обидві коштували для вас, людей, тисяч життів. Втратили ви нечуваний потенціал...

— Ельфійські балачки! — вибухнув Шелдон Скагґс. — Дурнувата балаканина! То була ціна, яку треба було заплатити, щоб інші могли жити гідно й у мирі, замість того аби дати нільфгардцям закувати себе в кайдани, осліпити, загнати під батіг до сіркових шахт і соляних копалень. Ті, хто загинув геройською смертю і, дякуючи Любистку, житиме вічно в нашій пам'яті, навчили нас, як боронити власний дім. Співайте ваші балади, пане Любистку, співайте їх усім. Не піде наука ваша плазом, а повернеться до всіх нас, от побачите! Бо не сьогодні, так завтра Нільфгард рушить на нас знову, запам'ятайте ці слова! Зараз вони зализують рани й відпочивають, але вже наближається день, коли знову побачимо ми їхні чорні плащі й пір'я на шоломах!

— І чого їм від нас треба? — скрикнула Вера Левенгаупт. — Чого вони на нас визвірилися? Чого не залишать нас у спокої, не дадуть жити й працювати? Чого вони хочуть, ті нільфгардці?

---

¹ Гекатомба — тут: жорстоке й безглузде знищення великої кількості людей.

— Хочуть нашої крові! — гарикнув комес Віліберт.

— І нашої землі! — завив хтось із натовпу хлопів.

— І наших баб! — підтримав Шелдон Скагґс, грізно блискаючи очима.

Кілька осіб пирхнуло від сміху, але нишком і крадькома. Бо хоча ідея, що хтось окрім ґномів зміг би хотіти винятково не-привабливих ґномок, була кумедною, але це була небезпечна тема для кпинів і жартів, особливо в присутності низьких, кремезних і бородатих мосьпанів, чиї сокири й корди мали гидку звичку надзвичайно швидко вискакувати з-за поясів. А ґноми, з невідомих причин свято переконані, що весь світ пожадливо зазіхає на їхніх дружин і доньок, були в цих питаннях невимовно дратівливими.

— Це колись мало настати, — заявив раптом сивий друїд. — Це мало статися. Забули ми, що не самі на цьому світі, що не є ми пупом цього світу. Як дурні, ліниві, нажерті карасі в замуленому ставку, не вірили ми в існування шук. Дозволили ми, щоби світ наш, отой ставок, замулився, забагнувся і змарнів. Роззирніться навколо — всюди злочини й гріх, хтивість, гонитва за зиском, сварка, незгода, занепад звичаїв, відсутність пошани до всіх цінностей. Замість жити так, як наказує Природа, почали ми ту Природу нищити. І що маємо? Повітря отруєне смородом горнів, ріки та ручаї занапащені бійнями та дубильнями, ліси витято без пам'яті... Ха, навіть на живій корі святого Блеоберіса, тільки гляньте, о, тут, над головою пана поета, цизориком вирізано огидний напис. До того ж іще й з помилкою: мало того, що був то вандал, так іще на додаток і неук, що писати не вміє. Чому ж ви дивуєтеся? Це мало погано скінчитися...

— Так, так! — підхопив гладкий жрець. — Опам'ятайтеся, грішники, поки можна, бо гнів богів і помста над вами! Згадайте пророцтво Ітліни, пророчі її слова про кару богів, яка впаде на плем'я, злочинами отруєне! Пригадайте: «Надійде Час Погорди, й дерево втратить листя, бутон замерзне, згниє плід і зігріє зерно, а річища рік, замість водою, потечуть льодом. І прийде

Білий Холод, а по ньому Біле Світло, і світ помре посеред завірюхи». Так проказує віщунка Ітліна! А перш ніж станеться це, відкриються знаки й упадуть лиха, бо пам'ятайте: Нільфгард — це кара божа! Це бич, яким Безсмертні хльоскають вас, грішники, аби ви...

— Гей, пашеку стуліть, побожний муже! — рикнув Шелдон Скаг'с, тупочучи важкими чобітьми. — Аж млосно стає від ваших забобонів і дурниць! Аж кишки крутить...

— Обережно, Шелдоне, — перебив його з усмішкою високий ельф. — Не жартуй із чужої релігії. Це ані красиво, ані ґречно, ані... безпечно.

— Ні з чого я не жартую, — запротестував ґном. — Я не ставлю під сумнів існування богів, але обурює мене, коли хтось замішує їх до людських справ і милить очі балачками про якусь ельфійську божевільну. Ніби нільфгардці мають бути знаряддям богів? Дурня! Зверніться, люди, пам'яттю назад, до часів Дезмода, Радовіда, Самбука, до часів Абрада Старого Дуба! Не пам'ятаєте, бо життя у вас коротке, наче травнева однокденка, але я пам'ятаю і вам нагадаю, як воно було тут, на цих землях, зразу після того, як зійшли ви з ваших лодій на пляжі в гирлі Яруги й у Дельті Понтару. З чотирьох кораблів, що тут пристали, виникло три королівства, а пізніше сильніші заковтнули слабших і таким чином зростали, зміцнюючи свою владу. Підкорювали інших, поглинали їх, і королівства росли, ставали все більшими й сильнішими. А тепер те саме робить Нільфгард, бо то країна сильна й об'єднана, жорстка й владна. І якщо ви таким само чином не об'єднаєтеся, Нільфгард поглине вас, воістину як шука карася, як казав отой мудрий друїд!

— Нехай тільки спробують! — Донімір із Троя випнув оздоблені трьома левами груди і струснув мечем у піхвах. — Дали ми їм на горіхи під Содденом, можемо і вдруге дати!

— Занадтенько ви надуті, — пирхнув Шелдон Скаг'с. — Мабуть, забули, пане пасований, що, перш ніж сталася друга битва під Содденом, Нільфгард прокотився вашою землею, наче залізний

каток, що трупами таких, як ви, хватів заслали поля від Марна-далю до Заріччя. А затримали нільфгардців також не на вас схожі крикливі крутії, але об'єднані сили Темерії, Реданії, Едірну й Кедвену. Згода і єдність — ось що їх стримало!

— Не тільки, — сказав гучно, але дуже прохолодно Радкліфф. — Не тільки це, пане Скаґґсе.

ґном голосно відхаркнув, шморгнув, шурхнув чоботами, після чого легенько вклонився у бік чародія.

— Ніхто не принижує заслуг ваших побратимів, — сказав він. — Ганьба тому, хто не визнає героїства чародіїв із Содденської гори, бо хоробро стояли вони, за спільну справу пролили кров, чимало сприяли вікторії. Не забув про них Любисток у своїй баладі, та й ми також не забудемо. Але зважте, що оті чародії на Горі встали об'єднані й солідарні, визнали лідерство Вільгефорца з Рогґевену, як і ми, вояки Чотирьох Королівств, визнали командування Візіміра Реданського. Шкода тільки, що лише на час війни й вистачило тих згоди та солідарності. Бо нині, коли мир, знову ми розділилися. Візімір і Фольтест душать один одного митом і правом складу, Демавенд з Едірна свариться із Генсельтом за Північну Марку, а Ліга з Генґфорса й Тиссеніди з Ковіра в гробу все бачили. Та й серед чародіїв, як я чув, дарма нині шукати колишньої згоди. Немає серед вас об'єднання, немає підпорядкування, немає єдності. А у Нільфгарді — є!

— Нільфгардом править імператор Емгир вар Емрейс, тиран і самодержець, змушуючи до послуху батоґом, мотузкою та сокирою! — заgrimів комес Віліберт. — То що ж ви нам пропонуєте, пане ґноме? У що таке маємо ми об'єднатися? У подібну тиранію? А який же король, яке королівство мало б, по-вашому, підпорядкувати собі інші? У чиїх руках хотіли б ви бачити берло¹ та батіг?

— А яке мені діло? — стенув плечима Скаґґс. — То ваші, людські справи. Зрештою, хоч кого б ви королем обрали, жоден ґном ним не стане.

---

¹ Берло — палиця, оздоблена коштовним камінням і різьбленням; символ влади.

— Ані ельф чи навіть напівельф, — додав високий представник Старшого Люду, все ще обіймаючи красу в капелюшку. — Навіть чверть ельфа вважаєте ви за щось низьке...

— Так ото вам свербить, — засміявся Віліберт. — У ту саму дуду ви дуєте, що й Нільфгард, бо й Нільфгард про рівність кричить, обіцяє вам повернення до старих порядків, щойно він нас переможе і з тих земель вижене. То така єдність, така рівність мариться вам, про таку балакаєте, таку оголошуйте! Бо Нільфгард вам за те золотом платить! І не дивно, що ви так полюбляєте одне одного, бо то ж ельфійська раса, ці нільфгардці...

— Дурня, — сказав холодно ельф. — Дурість балакаєте, пане рицарю. Расизм вас осліплює, очевидно. Нільфгардці є людьми, такими самими, як і ви.

— Цілковита це брехня! То нащадки Чорних Сейдхе, кожен про те знає! У венах їхніх ельфійська кров тече! Кров ельфів!

— А у ваших венах що тече? — насмішкувато запитав ельф. — Мішаємо ми нашу кров поколіннями, століттями, ми й ви, і чудово те у нас виходить, не знаю, чи на щастя, чи на біду. Почали ви засуджувати мішані зв'язки чи не чверть століття тому, із марним, зрештою, результатом. І покажіть мені тепер людину без домішок Сейдхе Іхер, крові Старшого Люду.

Віліберт виразно почервонів. Порозовіла також Вера Левенгаупт. Нахилив голову й закашлявся чародій Радкліфф. Що цікаво, зарум'янилася також і чарівна ельфійка у горностаєвому капелюшку.

— Усі ми є дітьми Матері Землі, — пролунав у тиші голос сивого друда. — Ми є дітьми Матері Природи. І хоча матері нашої ми не шануємо, хоча примножуємо інколи її страждання та біль, хоча розбиваємо їй серце, вона нас любить, любить нас усіх. Пам'ятаймо про це, зібравшись тут, у Місці Приязні. І не сперечатимемося, хто з нас був тут першим, бо першим був викинутий хвилию Жолудь, а з Жолудя проклюнувся Великий Блеоберіс, найстарший із дубів. Стоячи ж під вітами Блеоберісу, серед його віковичного коріння, не забуватимемо ж про наше власне братерське

коріння, про землю, з якої коріння те виростає. Пам'ятаймо про слова пісні поета Любистка...

— Власне! — крикнула Вера Левенгаупт. — А де він є?

— Здимів, — констатував Шелдон Скагґс, дивлячись на порожнє місце під дубом. — Узяв грошенята й здимів, не попрощавшись. Воістину по-ельфійськи!

— По-ґномськи! — запищав залізний реманент.

— По-людськи, — виправив високий ельф, а краса в капелюшку схилила голову йому на плече.

* * *

— Гей, музико, — сказала Матуся Лантієрі, заходячи без стуку до кімнати та гонячи перед собою запах гіацинтів, поту, пива й шинки. — Маєш гостя. Заходьте, достойний пане.

Любисток поправив волосся, випростався у величезному різьбленому кріслі. Двоє дівчат, що сиділи на його колінах, підхопилися швиденько, прикрили принади, натягнувши розхристані сорочки. «Сором'язливість дівок, — подумав поет, — це ж непогана назва для балади». Він устав, застібнув пояс і натягнув кубрак, розглядаючи шляхтича, який стояв на порозі.

— Воістину, — сказав, — усюди вмісте мене знайти, хоча рідко вибираєте відповідний для того час. На ваше щастя, я ще не вирішив, яку з тих лялечок хочу. А при твоїх цінах, Лантієрі, не можу дозволити собі обох.

Матуся Лантієрі поблажливо посміхнулася, плеснула в долоні. Дівчата — обидві, білошкіра веснянкувата острів'янка й темно-волоса напівельфійка, — поспіхом вийшли з кімнати. Чоловік, який стояв на порозі, зняв плаща, вручив його Матусі разом із малим, але пузатим мішечком.

— Вибачте, майстре, — сказав, підходячи й усідаючись за стіл. — Знаю, що турбую вас невчасно. Але ви так раптово зникли з-під дуба... Я не наздогнав вас на гостинці, як мав намір, не відразу натрапив на ваш слід і в містечку. Повірте, не заберу у вас забагато часу...

— От завжди ви так мовите, і завжди дурня виходить, — урвав бард. — Залиш нас самих, Лантієрі, простеж, аби нам не перешкождали. Слухаю вас, пане.

Чоловік подивився на нього допитливо. Мав він темні, вологі, наче заплакані очі, гострий ніс і некрасиві вузькі губи.

— Не зволікаючи, беруся до справи, — заявив він, почекавши, поки за Матусею зачиняться двері. — Цікавлять мене ваші балади, майстре. А саме — певні особи, про яких ви співаєте. Переймаюся правдивими долями героїв ваших балад. Адже, якщо не помиляюся, саме правдива доля реальних осіб надихнула на чудові твори, які я слухав під дубом? Я маю на увазі... Малу Ціріллу з Цінтри. Онуку королеви Каланте.

Любисток глянув на стелю, побарабанив пальцями по столу.

— Мосьпане, — сказав сухо, — дивні речі вас цікавлять. Про дивні речі ви запитуєте. Щось мені здається, що ви не той, за кого я вас маю.

— А за кого ви мене маєте, якщо можу дізнатися?

— Не знаю, чи можете. Залежатиме від того, чи перекажете ви мені вітання від наших спільних знайомих. Мали ви то зробити відразу ж, але якось забули.

— Аж ніяк я не забув. — Чоловік сягнув за пазуху оксамитового каптану кольору сепії, видобув другий мішечок, трохи більший, ніж той, який вручив бандерші, але так само пузатий і брязкітливий при зіткненні з дошками столу. — Ми просто не маємо з вами спільних знайомих, Любистку. Але чи цей гаманець не зуміє залагодити проблему?

— І що ж ви маєте намір купити за такий худенький капшук? — вигнув губи трубадур. — Увесь бордель матусі Лантієрі й землі, що його оточують?

— Скажімо, маю намір підтримати мистецтво. Й митця. Для того щоб мати можливість погомоніти з митцем про його творчість.

— Ви аж настільки любите мистецтво, мій пане? Аж так вам кортить порозмовляти з митцем, що намагається упхати йому

гроші ще до того, як себе назвете, порушуючи тим самим елементарні правила г'речності?

— На початку розмови, — незнайомець трохи примружив темні очі, — вам не дуже заважало моє інкогніто.

— Але тепер заважає.

— Я свого імені не стидаюся, — сказав чоловік із легенькою посмішкою на вузьких губах. — Звуся я Рієнс. Ви мене не знаєте, майстре Любистку, і воно не дивина. Ви занадто знані й відомі, аби знати усіх ваших поціновувачів. А кожному шанувальнику вашого таланту здається, що він знає вас, знає так добре, що певне панібратство є тут цілком доречним. Це стосується також і мене, повною мірою. Знаю, що це помилкове враження, ласкаво вибачте.

— Ласкаво вибачаю.

— Тоді чи можу я розраховувати, що ви відповісте на кілька запитань...

— Ні, не можете, — урвав, набундючившись, поет. — Тепер уже ви мене ласкаво пробачте, але я неохоче дискутую про теми моїх творів, про інспірації, про постаті, як вигадані, так і інші. Бо це обдирає з поезії її поетичні шати й призводить до тривіальності.

— Та невже?

— Напевно. Зважте, що якби після виконання балади про веселу мірошницю я оголосив би, що насправді йдеться про Звірку, дружину мірошника Піскаря, та додав би, що Звірку можна вільно трахати у четвер, бо по четвергах мірошник їздить на ярмарок, — це вже була б не поезія. Це було б або звідництво, або огидний наклеп.

— Розумію, розумію, — швидко сказав Рієнс. — Але це справді поганий приклад. Мене аж ніяк не цікавлять чийсь гріхи чи грішки. Нікого ви не обмовите, відповідаючи на мої запитання. Мені потрібна тільки одна маленька інформація: що насправді сталося з Ціріллою, княжною Цінтри? Багато осіб стверджували, що Цірілла загинула під час здобуття міста, є навіть свідки того

випадку. Але з вашої балади випливає, що дитина вижила. Насправді цікаво мені, чи то ваша власна уява, чи реальний факт? Істина чи фальш?

— Безмірно тішить мене ваше зацікавлення, — широко посміхнувся Любисток. — Ви будете сміятися, пане як вас там, але саме про це мені й ішлося, коли я ту баладу складав. Хотів я слухачів зворушити й викликати їхню цікавість.

— Істина чи фальш? — холодно повторив Рієнс.

— Якби я це виказав, то знищив би ефект своєї праці. Прощай, приятелю. Ти використав увесь час, який я міг тобі присвятити. А там дві мої інспірації чекають, не впевнені, яку я виберу.

Рієнс довго мовчав, аж ніяк не збираючись виходити. Дивився на поета недобрим вологим поглядом, а поет відчував зростаючий неспокій. Знизу, із загальної зали борделю, долинав веселий рейвах, інколи перемежований високим дамським сміхом. Любисток відвернувся, немов демонструючи презирливу зневагу, втім, насправді оцінював він відстань, що відділяла його від кута кімнати й від гобелена, на якому зображено було німфу, яка поливала собі цицьки водою з глечика.

— Любистку, — нарешті промовив Рієнс, вкладаючи долоню в кишеню сепієвого каптану. — Відповідай на моє запитання, дуже прошу. Я мушу знати відповідь. Це для мене надзвичайно важливо. І повір мені — для тебе також, бо якщо відповіси по-доброму, то...

— То що?

На вузькі губи Рієнса виповзла паскудна гримаса.

— То я не примушуватиму тебе до відповіді.

— Слухай-но, негіднику! — Любисток встав і удав, що робить грізну міну. — Я гребую гвалтом і насильством. Але зараз покличу Матусю Лантієрі, а вона гукне такого собі Грузилу, який у цьому закладі виконує функції захисника й викидайла. Це справжній митець у своєму фасі. Він копне тебе в сраку, й ти пролетиш над дахами міста так красиво, що нечисленні о цій порі перехожі сприймуть тебе за пегаса.

Рієнс виконав короткий жест, і в його долоні щось зблиснуло.

— А ти впевнений, — запитав він, — що зумієш покликати?

Любисток не мав наміру перевіряти, чи зуміє. Чекати також наміру не мав. Ще до того, як ніж-метелик закрутився і клацнув у долоні Ріенса, довгим стрибком він опинився у кутку кімнати, пірнув під килим із німфою, копняком відчинив таємні дверцята й прожогом помчав униз крученими східцями, уміло відштовхуючись від слизьких поручнів. Ріенс кинувся навздогін, але поет був упевненим у собі — знав таємний хід, наче власну кишеню, не раз користався ним, змиваючись від кредиторів, ревливих чоловіків і швидких до мордобойою конкурентів, у яких часом він крав рими й ноти. Знав, що на третьому повороті намацає обертові двері, за якими буде драбина, що веде у підвал. Був упевнений, що переслідувач, як і багато хто до нього, не зуміє пригальмувати, побіжить далі й наступить на люк, після чого опиниться у хліву. Був упевнений, що побитий, убабляний у гівні й потоптаний свинями переслідувач облишить погоню.

Любисток помилявся, як завжди, коли він був у чомусь упевнений. За спиною раптом щось блиснуло синім, поет відчув, як ноги терпнуть, клякнуть і мертвіють. Не зумів пригальмувати біля обертових дверей, ноги відмовилися слухатися. Крикнув і покотився по сходах, б'ючись об стіни коридору. Люк під ним відчинився із сухим стукотом, трубадур ринув униз, у темряву й сморід. Ще до того, як гепнувся він об тверду підлогу і знепритомнів, пригадав, що Матуся Лантієрі щось натякала про ремонт хліву.

* * *

Опритомнів він від болю у зв'язаних зап'ястках і ліктях, які жорстко виламувало із суглобів. Хотів закричати, але не міг, здавалося, що йому наче позаліплювало глиною ротову порожнину. Стояв навколішки на глинобитній підлозі, а мотузка, поскрипуючи, тягнула його руки вгору. Намагаючись дати полегшення рукам, він пробував підвестися, але ноги також були зв'язані. Давлячись і душачись, він усе ж зумів піднятися, у чому добряче допомогла мотузка, що безжально підтягувала вгору.

Рієнс стояв над ним, а його злі вологі очі блискали у світлі ліхтаря, що його тримав неголений двометровий бурмило поруч. Другий бурмило, напевне не менший, був позаду. Любисток чув його дихання і відчував сморід застарілого поту. Власне, той другий, смердючий, і тягнув мотузку, прив'язану до зап'ястків поета й перекинуту через сволок.

Стопи Любистка відірвалися від підлоги. Поет писнув крізь ніс, нічого більше зробити він не міг.

— Досить, — сказав нарешті Рієнс — майже відразу, але Любистку здалося, що минули століття. Він торкнувся землі, але впасти навколішки, незважаючи на все його бажання, не міг — нап'ята мотузка й далі тримала його натягненим наче струна.

Рієнс наблизився. На обличчі його не помітно було й сліду емоцій, сльозливі оченята і на йому не змінили свого виразу. Також і голос, яким він заговорив, був спокійним, тихим, майже знудженим.

— Ти, паршивий віршомазе. Вишкребок. Сміття. Самозакохане ніщо. Від мене хотів утекти? Від мене ніхто не втікав. Ми не закінчили розмову, комедіанте, довбешка ти бараняча. Я про дещо тебе розпитував, за кращих умов. Тепер ти відповиси на мої запитання, але за умов куди менш приємних. Ти ж правда відповиси?

Любисток квапливо закивав. Рієнс тільки тепер усміхнувся. І дав знак. Бард заскавчав розпачливо, відчуваючи, як мотузка напинається, а викручені за спину руки тріщать у суглобах.

— Ти не можеш говорити, — констатував Рієнс, масно усміхаючись. — А воно болить, вірно? Знай, що оце зараз я підтягую тебе заради власної приємності, бо страшенно люблю дивитися, якщо комусь боляче. Ну, ще трохи вище.

Любисток мало не вдушився вереском.

— Досить, — скомандував нарешті Рієнс, наблизився і схопив поета за жабо. — Слухай, півнику. Я зараз зніму закляття, аби до тебе повернулася мова. Але якщо спробуєш підвищити свій гарненький голос над необхідне, то пожалкуєш.

Зробив долонею жест, торкнувся перснем обличчя поета, й Любисток відчув, як повертаються відчуття у щелепі, язичі та піднебінні.

— Зараз, — продовжував тихо Рієнс, — я поставлю тобі кілька запитань, а ти на них відповідатимеш: плавно, швидко й вичерпно. А якщо ти хоча б на мить заважаєшся чи затнешся, якщо даси мені хоча б найменший привід, аби я засумнівався у твоїй правдивості, то... Глянь униз.

Любисток послухався. Зі страхом побачив, що до мотузки на його кісточках прив'язаний короткий шнур, другим кінцем прип'ятий до цеберка, повного вапна.

— Якщо я накажу підтягти тебе трохи вище, — жорстоко посміхнувся Рієнс, — а разом із тобою і те цеберко, то ти напевне не володітимеш руками. Сумніваюся, аби після чогось подібного ти зберіг можливість грати на лютні. Насправді — сумніваюся. Тож я вважаю, що ти говоритимеш. Я правий?

Любисток не підтвердив, бо зі страху не міг ані ворухнути головою, ані видобути з себе голос. І не схоже було, що Рієнс чекав на підтвердження.

— Я, зрозуміло, — заявив він, — відразу ж дізнаюся, чи говориш ти правду, тієї ж миті зорієнтуюся щодо кожного твого виверта, не дам себе обманути поетичними фокусами чи мутною ерудицією. Це для мене дріб'язок, як дріб'язком було паралізувати тебе на сходах. Тож я раджу, гуляю, зважай на кожне слово. Ну, шкода часу, починаймо. Як ти знаєш, мене цікавить героїня однієї з твоїх чудових балад, онука королеви Каланте із Цінтри. Княжна Цірілла, пестливо називана Цірі. Згідно з доповідями безпосередніх свідків, особа та зникла під час здобуття міста два роки тому. Натомість у баладі ти образно й зворушливо описуєш її зустріч із тим дивним, майже легендарним чоловіком, отим... відьмаком, Ґеральтом чи Ґеральдом. Опускаючи поетичну дурню про призначення і вироки долі, з балади випливає, що дитина вийшла з битви за Цінтру цілою. Чи це правда?

— Не знаю... — застогнав Любисток. — Боги, я ж лише поет! Чув те чи інше, а решту...

— Ну?

— Решту я вигадав. Склав сюжетно до купи! Я нічого не знаю! — завив бард, бачачи, що Ріенс подає знак смердюку, й відчуваючи, що мотузка напинається сильніше. — Я не брешу!

— І справді, — кивнув Ріенс. — Не брешеш прямо, це я відчув би. Але щось крутиш. Ти б не вигадував баладу просто так, без причини. А отого відьмака ти знаєш. Не раз тебе бачили в його товаристві. Ну, кажи, Любистку, якщо суглоби тобі потрібні. Все, що ти знаєш.

— Та Цірі, — видихнув поет, — була відьмакові призначена. Так зване Дитя-Несподіванка... Ви напевне чули, то відома історія. Батьки поклялися віддати її відьмаку...

— Батьки мали би віддати дитину в руки шаленого мутанта? Того найманого вбивці? Брешеш, віршомазе. Такі балачки можеш бабам розповідати.

— Так і було, душею матері присягаюся, — заплакав Любисток. — Я це знаю з певного джерела... Відьмак...

— Кажи про дівчинку. Відьмак мене поки що не цікавить.

— Я нічого не знаю про дівчинку! Знаю лише, що відьмак їхав за нею до Цінтри, коли вибухнула війна. Я тоді його зустрів. Від мене він довідався про різанину, про смерть Каланте... Питав мене про ту дитину, про онуку королеви... Але ж я знав, що в Цінтрі загинули усі, що в останньому бастіоні жодна душа не вціліла...

— Кажи. Менше метафор. Більше конкретики!

— Коли відьмак довідався про падіння Цінтри й про різанину, то відмовився від подорожі. Ми обидва втекли на північ. Я розпрощався з ним у Генгфорсі і з тієї самої пори його не бачив... Але оскільки в дорозі він говорив трохи про ту... Цірі, чи як там її... і про призначення... Тож я і склав баладу. Більше я нічого не знаю, присягаюся!

Ріенс подивився на нього спідлоба.

— А де зараз отой відьмак? — запитав. — Той найманий убивця потвор, поетичний різник, що любить патякати про призначення?

— Я казав, востаннє бачив його у...

— Я знаю, що ти говорив, — урвав Рієнс. — Я пильно слухав, що ти говориш. А ти пильно слухай мене. Відповідай точно на поставлені тобі запитання. Запитання звучало таким чином: як-що ніхто не бачив відьмака Ґеральта чи Ґеральда вже більше року, то де він ховається? Де він зник ховатися?

— Не знаю, де воно є, — швидко сказав трубадур. — Я не брешу. Насправді не знаю...

— Надто швидко, Любистку, надто швидко. — Рієнс зловісно усміхнувся. — Швидесенько. Спритний ти, але необережний. Не знаєш, кажеш, де воно є. Але я готовий закластися, що знаєш, чим воно є.

Любисток стиснув зуби. Від злості і з розпачу.

— Ну? — Рієнс подав знак смердюку. — Де ховається відьмак? Як зветься те місце?

Поет мовчав. Мотузка нап'ялася, болісно викрутила руки, стопи втратили контакт із землею. Любисток завив, уривчасто й коротко, бо чародійський перстень Рієнса зараз же його заткнув.

— Вище, вище! — Рієнс стояв руки в боки. — Знаєш, Любистку, я міг би магічно визондувати тобі мозок, але таке потребує зусиль. Окрім того, я люблю дивитися, як у людей очі вилазять з орбіт від болю. А ти все одно скажеш.

Любисток знав — скаже. Мотузка, прив'язана до його кісточок, напнулася, наповнене вапном цеберко зі скреготом посунулося по долівці.

— Пане, — сказав раптом другий бурмило, заслоняючи ліхтар опанчею і визираючи крізь шпарину в дверях сараю. — Хтось сюди йде. Якась дівка.

— Ви знаєте, що робити, — просичав Рієнс. — Загаси ліхтар.

Смердюк випустив мотузку, Любисток безвладно звалився на землю, але так, щоб бачити, як той із ліхтарем устав перед дверима, а смердючий, із довгим ножем у руці, причаївся з іншого боку. Крізь шпарини в дошках світилися вогні борделю, поет чув гамір та співи, що лунали звідти.

Двері хліва скрипнули й відчинилися, у них з'явилася невисока постать, загорнута в плащ, у круглому, щільно натягнутому на голову капелюсі. Після миті вагання жінка переступила поріг. Смердючий підступив до неї і з розмаху тяв ножем. І звалився навкарачки, бо ніж, не зустрівши опору, пройшов крізь горло постаті, наче крізь клуби диму. Бо постать і насправді була клубами диму, який уже розвіювався. Але перш ніж встиг розвіятись, до хліва увірвалася постать інша, невиразна, темна і спритна, наче ласка. Любисток побачив, як, кинувши плащ у того, з ліхтарем, вона перескочила над смердючим, бачив, як щось блиснуло в її руці, почув, як смердюк хекнув і дико захрипів. Другий бурмило вигрібся з-під плаща, стрибнув, замахнувся ножем. Із долоні темної постаті з сичанням вистрелила вогниста блискавка, із жажливим тріском розлилася, наче палаюче масло, по обличчю та плечах здорованя. Здоровань жажливо заверещав, хлів наповнився запахом смаженого м'яса.

Тоді атакував Рієнс. Чари, що він кинув, розігнали темряву синім блиском, у якому Любисток побачив струнку жінку в чоловічому одязі, яка дивно жестикулювала обома руками. Побачив він її на мить, бо синій блиск зник — раптово, серед гуркоту й сліпучого сяйва, а Рієнс із лютим ревінням полетів назад, гепнувся об дерев'яну перегородку, ламаючи її з тріском. Жінка в чоловічому одязі скочила за ним слідом, у долоні її мигнув стилет. Хлів знову наповнився блиском, цього разу золотим, що бив із сяючого овала, який раптом з'явився у повітрі. Любисток побачив, як Рієнс підхопився з долівки і стрибнув в овал, миттєво там зникнувши.

Овал втратив блиск, але, перш ніж він згас цілковито, жінка встигла добігти й викрикнути щось незрозуміле, простягаючи руку. Затріщало й зашуміло, а овал, гаснучи, на мить закипів, загудів вогнем. Звіддала, дуже здалеку, до вух Любистка долинув невиразний звук, відгомін чогось, що нагадувало крик болю. Овал згас, у хліву знову запанувала темрява. Поет відчув, як зникає кляп з його рота.